

Sygn. akt II Ca 432/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Robert Bury
Sędziowie:	SO Karina Marczak SO Małgorzata Grzesik (spr.)
Protokolant:	sekr. sąd. Ziemowit Augustyniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 listopada 2014 roku w S.

sprawy z powództwa **J. N.**

przeciwko **Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G.**

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji wniesionej przez powoda od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 4 lutego 2014 r., sygn. akt I C 2071/11

1. **zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II. w ten sposób, że odstępuje od obciążania powoda J. N. kosztami procesu;**
2. **w pozostałym zakresie apelację oddala;**
3. **odstępuje od obciążania powoda J. N. kosztami postępowania apelacyjnego;**
4. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie na rzecz radcy prawnego Ł. G. kwotę 2 214 (dwa tysiące dwieście czternaście) złotych w tym podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt II Ca 432/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie w sprawie z powództwa J. N. przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (sygn. akt I C 2071/11): oddalił powództwo (pkt I); zasądził od powoda J. N. na rzecz pozwanej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 4 517 zł (cztery tysiące pięćset siedemnaście

złoty) tytułem kosztów procesu (pkt II); przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeżne i Zachód w S. na rzecz radcy prawnego Ł. G. kwotę 5 535 zł (pięć tysięcy pięćset trzydzieści pięć złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt III).

Sąd Rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na następującym stanie faktycznym i prawnym:

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2005 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie orzekając w sprawie II C 142/05 oddalił powództwo Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. przeciwko J. N., A. Z. i M. C. o zapłatę kwoty 21 111,75 zł wraz z odsetkami z tytułu należności objętych umową pożyczki zawartej w dniu 23 kwietnia 2002 r.

W dniu 5 lutego 2007 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. wniosła o zasądzenie od pozwanych J. N., A. Z. i M. C. kwoty 29 188,85 zł tytułem należności z umowy pożyczki zawartej w dniu 23 kwietnia 2002 r.

Orzekając w zakresie powyższego żądania Sąd Rejonowy w Gdyni nakazem zapłaty z dnia 23 lutego 2007 roku, sygn. akt I Nc 199/07, wydanym w postępowaniu upominawczym orzekł, że pozwani J. N., A. Z. i M. C. powinni solidarnie zapłacić na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 29 188,85 zł z odsetkami umownymi od kwoty 12 821,37 zł naliczanymi według zmiennej stopy procentowej wynoszącej na dzień wniesienia pozwu 40% w stosunku rocznym od dnia 6 lutego 2007 roku do dnia zapłaty oraz z odsetkami ustawowymi licznymi od kwoty 16 367,48 zł od dnia 6 lutego 2007 roku do dnia zapłaty. Ponadto nakazano pozwanym solidarną zapłatę na rzecz powódki kwoty 2 782 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych w tym kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy w Gdyni nadał klauzulę wykonalności prawomocnemu nakazowi zapłaty z dnia 23 lutego 2007 roku, sygn. akt I Nc 199/07.

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2010 r. (sygn. akt III Cz 2125/10) Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił zażalenie pozwanych J. N., A. Z. i M. C. na postanowienie Sądu Rejonowego w Gdyni wydane w dniu 9 czerwca 2010 r. w sprawie I Nc 199/14. W punkcie 2. postanowienia zasądzono od pozwanych J. N., A. Z. i M. C. na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Postanowieniem z dnia 22 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy w Gdyni orzekając w sprawie I Nc 199/07 nadał klauzulę wykonalności punktowi 2. prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 19 listopada 2010 r., które wydane zostało w sprawie III Cz 2125/10. Jednocześnie zasądzono od pozwanych J. N., A. Z. i M. C. na rzecz powódki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 60 zł tytułem kosztów postępowania klauzulowego.

Na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 23 lutego 2007 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni w sprawie sygn. akt I Nc 199/07, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem tego sądu z dnia 24 lutego 2011 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. wniosła o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Egzekucja w tym zakresie prowadzona była przez komornika sądowego przy Sadzie Rejonowym Szczecin-P. i Zachód w S. T. S. pod sygn. akt KM 2651/11.

W toku egzekucji komornik uzyskał i przekazał wierzycielowi kwotę niezbędną na zaspokojenie wierzytelności objętej tytułem wykonawczym, co doprowadziło do zakończenia tego postępowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo podlegało oddaleniu w całości. Przedmiotem wyroku było wyłącznie roszczenie powoda J. N. albowiem w stosunku do powodów M. C. i A. Z. postępowanie zostało już uprzednio prawomocnie zakończone, odpowiednio w wyniku zwrotu pozwu i umorzenia postępowania.

Sąd I instancji wskazał, iż stosowanie do art. 840 § 1 kpc dłużnik może żądać w drodze pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części, jednak tylko z przyczyn enumeratywnie wymienionych w tym przepisie, a mianowicie w sytuacji: gdy dłużnik przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności,

względnie gdy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, jednak gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Natomiast małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c., wykaże, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się.

Sąd I instancji uznał, iż powództwo oparte na podstawach wskazanych przez powoda należało uznać, za bezzasadne bez względu na trafność zarzutów formułowanych przez powoda wobec przedmiotowego tytułu egzekucyjnego. Okoliczności podnoszone przez powoda tyczyły się bowiem prawidłowości postępowania w sprawie I NC 199/07 oraz postępowania zażaleniowego i klauzulowego związanego z tą sprawą. Powód pomijał jednak, że tytuł egzekucyjny, którego dotyczył powództwo jest orzeczeniem sądu. Istnienie stwierdzonego nim obowiązku nie może być zatem kwestionowane w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego. Sąd wskazał, iż rozpoznając tego rodzaju sprawę nie jest władny badać materialnoprawnych podstaw do wydania tytułu egzekucyjnego. Sąd I instancji wskazał, iż podobnie strona powodowa nie mogła powoływać się na okoliczności dotyczące wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności temu tytułowi egzekucyjnemu, jako że chodziło o nadanie klauzuli na orzeczenie sądu. Sąd I instancji podkreślił, że również tytuł egzekucyjny w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku zasądzającego na rzecz pozwanej koszty postępowania zażaleniowego, jako orzeczenie sądu nie podlegał ocenie w trybie art. 840§1 pkt 1 kpc. Sąd I instancji wskazał, iż kwestie proceduralne poruszane przez powoda, mogły być bowiem rozpatrywane jedynie w toku postępowania, w którym tytuły te zostały wydane poprzez zaskarżenie przedmiotowych orzeczeń w trybie środków odwoławczych lub nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Natomiast proces wywołany powództwem przeciwegzekucyjnym nie służy kontroli prawidłowości orzeczeń wydanych w innym postępowaniu sądowym.

Ponadto - jak zauważył Sąd I instancji - z uwagi na charakter powództwa opozycyjnego możliwość jego wytoczenia odpada, kiedy tytuł wykonawczy zostanie wykonany. Z chwilą wyegzekwowania należności objętej tytułem wykonawczym traci on przymiot wykonalności i brak podstaw do występowania z powództwem, które ma wyeliminować możliwość prowadzenia dalszej egzekucji. Bezspornie tytuł wykonawczy objęty niniejszym powództwem został wykorzystany do wszczęcia egzekucji. W toku egzekucji doszło do wyegzekwowania całej należności, co skutkowało zakończeniem tego postępowania. Sąd I instancji wskazał, iż w tym stanie rzeczy brak było podstaw do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z 23 lutego 2007 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni w sprawie I NC 199/07.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zasądzając od powoda J. N. na rzecz pozwanej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 4 517 zł (cztery tysiące pięćset siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu. Sąd I instancji za zasadzie § 15 i § 2 ust. 1 i 3 oraz § 6 pkt 6 w zw. z §1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej radcy prawnemu z urzędu przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeżne i Zachód w S. na rzecz radcy prawnego Ł. G. kwotę 5 535 zł (pięć tysięcy pięćset trzydzieści pięć złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w całości. Zarzucił mu:

1. naruszenie art. 840§1 pkt kpc poprzez błędną wykładnię i zastosowanie polegające na uznaniu, iż katalog przesłanek pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności zawarty w tym przepisie jest katalogiem zamkniętym i w konsekwencji bezpodstawnym przyjęciu przez Sąd I instancji iż powód nie powołał się w pozwie na żadną z przesłanek określonych w w/w art. 840 § 1 k.p.c., która by mogła uzasadniać uwzględnienie powództwa, podczas gdy powód od samego początku przedmiotowego sporu sądowego, przeczył zdarzeniom, na podstawie których nadano klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 23 lutego 2007 r., wydanemu przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny w postępowaniu o sygn. akt I Nc 199/07, tj. legalności wydania w/w nakazu, jak i jego prawomocności, co skutkuje również wadliwością wszystkich pozostałych orzeczeń wydanych na jego podstawie

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie wybiórczej, a nie wszechstronnej i przez to dowolnej oceny dowodów w sprawie, polegającej na uznaniu za pozbawione znaczenia i w konsekwencji nieuwzględnieniu wniosków dowodowych powoda zawartych w piśmie procesowym z dnia 13 czerwca 2012 r., o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie - II Wydział Cywilny, pod sygn. akt II C 142/05, w tym zwłaszcza wyroku z dnia 17 czerwca 2005 r., Sąd Okręgowy w Szczecinie - Wydział II Cywilny Odwoławczy, pod sygn. akt II Ca 910/06, w tym zwłaszcza wyroku z dnia 18 października 2006 r. Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny, pod sygn. akt I Nc 199/07, Sąd Okręgowy w Gdańsku - Wydział III Cywilny Odwoławczy, pod sygn. akt III Cz 2125/10, podczas gdy dokumenty zgromadzone w aktach tych postępowań, wskazywały, że roszczenie pozwanego wynikające z nakazu zapłaty z dnia 23 lutego 2007 r., wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny w postępowaniu o sygn. akt I Nc 199/07, na podstawie którego prowadzone było postępowanie egzekucyjne sygn. akt KM 2651/11 zostało już wcześniej prawomocnie oddalone i korzystało z powagi rzeczy osądzonej, a w związku z tym postępowanie prowadzone przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny w postępowaniu o sygn. akt I Nc 199/07, było dotknięte nieważnością, co skutkowało nieważnością tytułu egzekucyjnego w postaci w/w nakazu zapłaty z dnia 23 lutego 2007 r.

3. naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie przez Sąd faktu, iż roszczenie pozwanego wynikające z nakazu zapłaty z dnia 23 lutego 2007 r., wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny w postępowaniu o sygn. akt I Nc 199/07, zostało już wcześniej prawomocnie oddalone wyrokami Sądu Rejonowego w Szczecinie - II Wydział Cywilny z dnia 17 czerwca 2005 r., sygn. akt II C 142/05, oraz Sądu Okręgowego w Szczecinie - Wydział II Cywilny Odwoławczy z dnia 18 października 2006 r., sygn. akt II Ca 910/06 i korzystało w związku z tym z powagi rzeczy osądzonej, a w konsekwencji postępowanie prowadzone przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny w postępowaniu o sygn. akt I Nc 199/07, było dotknięte nieważnością

4. bezpodstawne uznanie, iż spłata należności dochodzonych m.in. od powoda J. N. w postępowaniu egzekucyjnym sygn. akt KM 2651/11 powodowała ustanie możliwości skorzystania przez powoda z ochrony przewidzianej w art. 840 § 1 k.p.c., z powołaniem się na wyroki Sądu Najwyższego, które dotyczyły zgłoszenia żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności po wyegzekwowaniu należności w całości w postępowaniu egzekucyjnym, a nie dobrowolnej spłaty zadłużenia po wytoczeniu powództwa przeciwegzekucyjnego, czyli w trakcie postępowania, a więc sytuacji nie znajdującej analogii w stanie faktycznym niniejszej sprawy.

Powód J. N. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, tj. pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 23 lutego 2007 r., wydanego przez Sąd Rejonowy w Gdyni - Wydział I Cywilny, sygn. akt I Nc 199/07, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. akt I Nc 199/07 oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku - Wydział III Cywilny Odwoławczy z dnia 19 listopada 2010 r., sygn. akt III Cz 2125/10, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w pkt II sentencji, postanowieniem Sądu Rejonowego w Gdyni - I Wydział Cywilny z dnia 22 lutego 2011 r., sygn. akt I Nc 199/07, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy, oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto skarżący wniósł o przyznanie pełnomocnikowi powoda, nieopłaconych w całości kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, wg norm przepisanych oraz odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesowymi postępowania apelacyjnego.

Wnosząc odpowiedź na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Apelacja powoda okazała się w zasadnej części nieuzasadniona.

Wskazać należy na oczywistą bezzasadność wniosku apelacji o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W myśl art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. sąd uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego

rozpoznania w razie stwierdzenia nieważności postępowania oraz w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Żadna z nich nie zachodzi w sprawie.

Zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem i trafny w odniesieniu do okoliczności faktycznych sprawy. Ocena dowodów, ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd Rejonowy, Sąd Okręgowy aprobuje i przyjmuje jako własne.

W pierwszej kolejności odnosząc się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania wskazać należy, że niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. Powyższy przepis przyznaje bowiem Sądowi swobodę w ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zarzut naruszenia tego uprawnienia tylko wtedy może być uznany za usprawiedliwiony, jeżeli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, wiedzy powszechnej bądź z zasadami doświadczenia życiowego. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 132/01, (...) Prawnej LEX nr 53144). Dodać także należy, że do uznania trafności zarzutu apelacji w tym zakresie nie wystarcza samo przekonanie strony o innej aniżeli przyjął Sąd doniosłości tego dowodu i poddanie go odmiennej ocenie. W niniejszej sprawie zdaniem Sądu Okręgowego zasady z art. 233 § 1 k.p.c. nie zostały naruszone, gdyż ocena zgromadzonego materiału dowodowego i poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne zostały dokonane przez Sąd I instancji w sposób prawidłowy i brak jest podstaw do podzielenia stanowiska apelującego.

Sąd Rejonowy oddalając wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie (sygn. akt II C 142/05), w tym zwłaszcza wyroku z dnia 17 czerwca 2005 r., Sąd Okręgowy w Szczecinie (sygn. akt II Ca 910/06), w tym zwłaszcza wyroku z dnia 18 października 2006 r. Sąd Rejonowy w Gdyni (sygn. akt I Nc 199/07), Sąd Okręgowy w Gdańsku (sygn. akt III Cz 2125/10), trafnie przyjął, iż czynienie szczegółowych ustaleń co od przebiegu postępowania w sprawie prowadzącej do wydania tytułów wykonawczych wskazanych w pozwie jest bezzasadne albowiem Sąd rozpoznając tego rodzaju sprawę nie jest władny badać materialnoprawnych podstaw do wydania tytułu egzekucyjnego. Możliwość taka dotyczy bowiem tylko tytułów nie będących orzeczeniem sądu.

Wnioski dowodowe powoda zmierzały do zakwestionowania prawidłowości postępowania w sprawie I Nc 199/07 oraz postępowania zażaleniowego i klauzulowego związanego z tą sprawą. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji prawidłowo ustalił, iż proces wywołany powództwem przeciwegzekucyjnym nie służy kontroli prawidłowości orzeczeń wydanych w innym postępowaniu sądowym.

Tym samym zdaniem Sądu Odwoławczego przeprowadzone przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne nie przekraczają wyznaczonych granic swobodnej oceny dowodów, której normy wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważył materiał dowodowy jako całość, dokonując wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Nie można podzielić również zarzutu naruszenia art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie.

Należy zgodzić się z Sądem Rejonowym, iż w drodze powództwa z art. 840 k.p.c. dłużnik może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenia, powołując się na podstawy określone w tym przepisie, co powinno znaleźć swój wyraz w formułowaniu żądania pozwu. W doktrynie podkreśla się, że celem powództwa opozycyjnego z art. 840 jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie, co należy odróżnić od uchylenia postanowienia sądu o nadaniu klauzuli wykonalności. Weryfikacja postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności niewątpliwie zmierza do zakwestionowania tej klauzuli, jednak może nastąpić tylko poprzez wniesienie zażalenia i z powołaniem się na uchybienia proceduralne w toku postępowania klauzulowego. Tymczasem powództwo z art. 840, jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem i w konsekwencji musi być oparte na przyczynach materialnoprawnych - podstawach wymienionych w pkt 1-3 omawianego przepisu. Por. też: uchwała SN z dnia 17 kwietnia 1985 r., III CZP 14/85, OSNC

1985, nr 12, poz. 192; wyrok SN z dnia 21 lipca 1972 r., II CR 193/72, OSNC 1973, nr 4, poz. 68; postanowienie SN z dnia 24 sierpnia 1973 r., II PZ 34/73, LEX nr 7295; postanowienie SN z dnia 18 marca 1971 r., I CZ 110/70, LEX nr 6896.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może wytoczyć powództwo w celu pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, przez co w doktrynie rozumie się zaprzeczenie przez dłużnika obowiązkowi spełnienia na rzecz wierzyciela świadczenia objętego tytułem egzekucyjnym. Zdarzeniem, na którym oparto klauzulę wykonalności, jest tytuł egzekucyjny. W piśmiennictwie od dawna zwraca się uwagę, że należy odróżniać sytuacje, gdy tytuł egzekucyjny korzysta z powagi rzeczy osądzonej (orzeczenie sądu oraz orzeczenia zrównane z nim pod względem skutków, np. wyrok sądu polubownego - por. uwagi do art. 776 i n.) oraz gdy tytuł ten takiej cechy nie posiada. Brzmienie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. ustalone od dnia 5 lutego 2005 r. sankcjonuje utrwalone poglądy doktryny i orzecznictwa. Powództwo opozycyjne oparte na omawianej podstawie, jest dopuszczalne, o ile nie występują przeszkody w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, powagi rzeczy osądzonej lub zawisłości sporu. Dłużnik nie może w drodze tego powództwa zmierzać do wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny (por. m.in. wyrok SN z dnia 12 grudnia 1972 r., II PR 372/72, OSP 1973, z. 11, poz. 222), ale może przeczyć treści innych tytułów egzekucyjnych, których nie chroni prawomocność materialna (*res iudicata*) czy zawisłość sporu (*lis pendens*), m.in.: ugody sądowej, ugody zawartej przed sądem polubownym, aktu notarialnego, bankowego tytułu egzekucyjnego (postanowienie SN z dnia 27 listopada 2003 r., III CZP 78/03, Prok. i Pr.-wkl. 2004, nr 6, poz. 36).

Powództwo z art. 840 §1 pkt 1 k.p.c. umożliwia dłużnikowi merytoryczną obronę przed egzekucją. Ewentualne uchybienia popełnione przez sąd w toku postępowania o zapłatę sygn. akt I Nc 199/07 oraz postępowania zażaleniowego i klauzulowego związanego z tą sprawą nie mogą być zatem zwalczane za pomocą powództwa przeciwegzekucyjnego. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż kwestie nieważności postępowania poruszane przez powoda, mogły być rozpatrywane jedynie w toku postępowania, w którym tytuły te zostały wydane poprzez zaskarżenie przedmiotowych orzeczeń w trybie środków odwoławczych lub nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Sąd Okręgowy podkreśla, iż można orzec o pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności jedynie w tych przypadkach, w których zezwala mu na to ustawa, tj. na podstawie przepisów art. 840 i następnie k.p.c. Uznano, że żaden z tych przepisów nie przewiduje wskazanej przez powoda podstawy, tym samym nie może doprowadzić korzystnego dla powoda rozstrzygnięcia sprawy. Istotnie powództwo opozycyjne nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym, ma ono na celu bowiem pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie podważenie treści orzeczenia sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Zasadność roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądowym może być rozpoznawana tylko na podstawie zdarzeń, które nastąpiły po wydaniu orzeczenia sądowego.

Konsekwencją powyższego jest nieuwzględnienie kolejnego zarzutu wniesionego przez powoda, mianowicie naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przez Sąd I instancji, iż roszczenie pozwanego wynikające z nakazu zapłaty z dnia 23 lutego 2007r. (sygn. I Nc 199/07) było dotknięte nieważnością albowiem zostało już wcześniej prawomocnie oddalone. Sąd Okręgowy ponownie wskazuje, iż proces wywołany wniesieniem powództwem przeciwegzekucyjnym nie służy kontroli prawidłowości orzeczeń wydanych w innym postępowaniu sądowym. Kwestie proceduralne podnoszone przez powoda mogły być rozpatrywane jedynie w toku postępowania, w którym kwestionowane przez niego tytuły zostały wydane.

Całkowicie chybiony i nieuzasadniony jest także zarzut apelacji kwestionujący uznanie spłaty należności w toku postępowania egzekucyjnego za okoliczność uniemożliwiającą skorzystanie z ochrony przewidzianej w art. 840 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy w pełni podziela zapatrywania Sądu Rejonowego uznając jednocześnie stanowisko prezentowane przez powoda za nieuzasadnione.

Nie ulega wątpliwości, iż Dłużnik traci prawo do wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym (wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2002 r.,

I PKN 197/01, Wokanda 2002, nr 12, poz. 27; wyrok SN z dnia 17 listopada 1988, I CR 255/88, LEX nr 8929; wyrok SN z dnia 20 stycznia 1978 r., III CRN 310/77, LEX nr 8055). Podkreślenia wymaga nadto, że zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą powództwo przeciwegzekucyjne skierowane na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego może być skutecznie wniesione tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego w całości lub w określonej jego części. Powództwo to jest więc niedopuszczalne w części, w której wykonalność tytułu wykonawczego wygasła na skutek jego zrealizowania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 listopada 1988 r., I CR 255/88, nie publ.; z dnia 20 stycznia 1978 r. III CKN 310/77, nie publ.; z dnia 24 czerwca 1997 r., III CKN 41/97, nie publ.; z 4 kwietnia 2002 r. I PKN 197/01, niepubl., z 14 maja 2010 r., II CSK 592/09, niepubl.).

Zdaniem Sądu Okręgowego stanowisko to jest oczywiste, skoro powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego. Może więc być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego.

Na marginesie Sąd wskazuje, iż wobec spłaty wierzyciela w toku egzekucji komornik czyni stosowną adnotację na tytule wykonawczym i pozostawia go w aktach. Tym samym stwierdzić należy, że orzeczenie o pozbawieniu takiego tytułu wykonawczego wykonalności jest zupełnie niecelowe. W istocie bowiem stwierdzone tym tytułem zobowiązanie nie może być już przedmiotem egzekucji.

Skarżący podniósł, iż należności ujęte w tytule wykonawczym zostały uiszczone po wytoczeniu powództwa przeciwegzekucyjnego, zatem nie można przyjąć iż, w dniu wniesienia powództwa było pozbawione podstaw. Uregulowanie spornych należności w toku postępowania przeciwegzekucyjnego nie pozbawiało powoda ochrony przewidzianej w art. 840 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy zważył, iż zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. podstawą rozstrzygnięcia o roszczeniu jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Zasada orzekania wynikająca z art. 316 k.p.c. określana bywa jako zasada aktualności orzeczenia sądowego (patrz. wyrok SN z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, Lex nr 192012). Ma ona zastosowanie w odniesieniu do każdego rodzaju powództwa. Stan rzeczy brany pod uwagę przez sąd przy wydaniu wyroku obejmuje zarówno podstawę faktyczną jak i podstawę prawną wyroku (wyroki SN: z dnia 13 marca 1997 r., II CKN 70/96, OSNC 1997, Nr 8, poz. 113, z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, Lex nr 192012). Zatem w obu zakresach decydujące znaczenie ma chwila orzekania.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekła jak w punkcie 2 wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego zaistniały jednak podstawy do zastosowania wobec powoda dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 k.p.c. i odstąpienia od obciążania go kosztami zastępstwa procesowego należnymi stronie pozwanej i to za obie instancje. Zgodnie bowiem z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może w ogóle nie obciążać strony przegrywającej kosztami. Przepis ten nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawia ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi orzekającemu (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Podstawą do zastosowania art. 102 k.p.c. mogą być zarówno okoliczności związane z samym procesem, jak i okoliczności związane z sytuacją materialną strony. Sąd uznał, iż po stronie powoda zachodzą przesłanki uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. z uwagi na wyjątkowo trudną sytuację materialną powoda oraz zachowanie pozwanego, który doprowadził do wydania nakazu zapłaty, pomimo, że powództwo w tej sprawie zostało oddalone.

Mając to wszystko na uwadze i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 1. oraz na podstawie art. 102 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 3.

Sąd Okręgowy na zasadzie § 15 i § 2 ust. 1 i 3 oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej radcy prawnemu z urzędu przyznał radcy prawnemu Ł. G. od Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wynagrodzenie w kwocie 1

800 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym powiększone o kwotę 414 zł tytułem stawki podatku od towarów i usług w wysokości 23%.